Vyjadrenie časnosti a večnosti v epose Venantia Fortunata *Život svatého Martina*

Róbert Horka

Expressions of Temporality and Eternity in the Epic *Life of St. Martin* of Venantius Fortunatus. The hagiographic Epic *Life of St. Martin* is the only epic composition within the work of Venantius Fortunatus, who is rightly called the last ancient and first medieval Latin poet. In four books, he poetically rewrites two prose writings of Sulpicius Severus: *The Life of St. Martin* and *The Dialogues*, but he adds his own perspective to the matter too. Martin is in his poem described as a Christ on earth incarnate, who walks across the country and performs many kinds of miracles. Fortunatus tells the life stories of the saint as a journey and therefore the timeline of the miracles contains such terms as 'then', 'from this', 'after this', 'next' etc. as a dynamic principle, which connects individual episodes of Martin's life into a true story. Nevertheless, at the end of the 2nd, 3rd and 4th book of this work Fortunatus has placed his own vision of the apotheosis of the saintly bishop, which is described as a static ecphrasis, as a document of immutability and stability in the blessed eternity in heaven. In these parts Fortunatus stops the whole stream and turns it into a picture, or a mosaic, full of gold and gems. In this way, he was also able to express the temporality and finiteness of earthly life in the form of a journey and the stability and immutability of eternal life in the form of a picture.

Keywords: St. Augustine, distentio animae, ekphrasis, intentio animae, jewels, Life of St. Martin, Venantius Fortunatus

Prozaik Sulpicius Severus spísal koncom 4. storočia, konkrétne v roku 397, *Život svätého Martina*, tourského biskupa a prvého známeho mnícha na latinskom Západe.[1] Ide o spis vysokej umeleckej úrovne, keďže jeho autor bol absolventom slávnej Ausoniovej literárnej školy v Bordeaux.[2] Po ňom sa túto literárnu predlohu, obohatenú o ďalšie svätomartinské literárne pamiatky z pera toho istého autora,[3] podujali spracovať hneď dvaja básnici. Prvý z nich, Paulín z Périgueux, napísal v 5. storočí (v roku 470) epickú

1 Miloš Lichner (ed.), *Sulpicius Severus: Život svätého Martina z Tours*, Trnava: Dobrá kniha, 2019.

2 Richard Klein, Die Praefatio der Martinsvita des Sulpicius Severus, *Der altsprachliche Unterricht* 31 (1988), 11.

3 Ide o tri dialógy a tri listy. Porov.: Sulpicius Severus, *Dialogi III. CSEL* 1, 152–216. Sulpicius Severus, *Epistulaea III. CSEL* 1, 138–151.

skladbu, ktorá má v základnej rovine didaktický charakter.[4] Pevne, priam otrocky, sa drží Severovej dejovej línie a vlastne iba transkribuje prózu do hexametrov s tým, že niektoré pasáže prozaickej predlohy z rôznych dôvodov celé vynecháva.[5] Sám Paulín sa rozhodol označiť svoju prácu za *transcriptio*,[6] čiže prostý prepis prózy do veršov a ide o pomerne presný termín. Zvolený didaktický a kerygmatický charakter básne mu tak nenecháva veľa miesta pre poetickú invenciu.

Ako tretí sa v 6. storočí (v roku 575) zhostil svätomartinskej legendy nadaný elegik pôvodom z italskej Ravenny Venantius Fortunatus.[7] V jeho čase už nebolo potrebné Martina nikomu predstavovať. Nemusel teda vytvoriť dielo didaktické, ako Paulín. Martina v jeho dobe považoval za potrebné najmä osláviť.[8] Takto formuloval účel zamýšľaného eposu aj jeho objednávateľ, mecén a priateľ, biskup Gregor z Tours.[9] Ale oslava Martina bola aj Fortunatovou osobnou túžbou, lebo počas svojho pobytu v Ravenne sa práve na príhovor tohto svätca uzdravil z bližšie nešpecifikovanej choroby očí.[10] Tento zázračný moment zásadne zmenil jeho život. Dovtedy by sa dali jeho životné osudy označiť ako blúdenie sem-tam, rovnako, ako mnoho iných nadaných študentov, ktorí ešte nevedia, kam svoj talent a celý svoj život nasmerovať. Avšak od momentu zázračného uzdravenia v ravennskej bazilike Pavla a Jána sa jeho život stáva cestou[11] za Martinom. Podujal sa totiž, z nejasných a odbornou verejnosťou široko diskutovaných dôvodov,[12] na púť do Galie, po ktorej následne putoval už celý zvyšok

4 Karla Pollmann, *The Baptized Muse: Early Christian Poetry as Cultural Authority*, Oxford: Oxford University Press, 2017, 194.

5 Dlhší Paulínov epos vynecháva paradoxne zo Severovej predlohy viac, než kratší Fortunatov. Porov.: Sylvie Labarre, *Le manteau partagé. Deux métamorphoses poétiques de la Vie de saint Martin chez Paulin de Périgueux (Ve s.) et Venance Fortunat (VIe s.)*, Paris: Institus d'Études Augustiniennes, 1998, 89–108.

6 Paulinus Petricordiae, *Vita sancti Martini*, praef. 3. *CSEL* 16, s. 17: „*prolata transcribere*."

7 Róbert Horka (ed.), *Venancius Fortunátus: Život svätého Martina*, Bratislava: RKCMBF UK, 2019.

8 Róbert Horka, Svätý Martin a jeho trojjediný život, in: Horka, *Venantius Fortunatus: Život svätého Martina*, 43.

9 Solange Quesnel (ed.), *Venance Fortunat: Vie de Saint Martin.* (= Collection des universités de France: Série Latine 336), Paris: Les Belles Lettres, 1996, xv.

10 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* IV, 689–701. *MGH AA* 4/1, 370.

11 Luce Pietri, Autobiographie d'un poète chrétien: Venance Fortunat, un émigré en terre d'exil ou un immigré parfaitement intégré? *Camenae* 11 (2012), 13.

12 Možné dôvody Fortunatovej cesty sú tieto: vďaka za uzdravenie očí (Paulus Diaconus, *Historia Langobardorum* II, 13. *MGH LI* 1, 80), strata podpory od altínskeho biskupa Vitála, ktorý bol v Ravenne jeho patrónom (Richard Koebner, *Venantius Fortunatus. Seine Persönlichkeit und seine Stellung in der geistigen Kultur des Merowingerreiches*, Leipzig: Teubner, 1915, 14–15), neistá bezpečnostná situácia v rodnej severnej Itálii

života, kým nezomrel, zrejme v prvých rokoch 7. storočia, ako biskup v Poitiers.[13] Tak si asi predstavoval život pravého svätca: ako neúnavnú púť pozemským životom, a tak opísal aj život svätého Martina.[14]

Takmer každý svätcov príbeh v jeho epose začína slovami označujúcimi putovanie. Napríklad: „odtiaľ šiel, ďalej cesta viedla, potom sa svätý muž vydal a pod." V celom rozsahu básne (2423 veršov) ide až o štyridsiatku dejových premostení, ktoré z jednotlivých epizód vytvárajú ucelenú púť. Tieto výrazy spájajú jednotlivé príbehy do súvislého celku Martinovho pozemského putovania, a zároveň jasne oddeľujú jednotlivé udalosti väčšinou termínom naznačujúcim zmenu času a často i miesta:

zmena času/miesta	verše vo Fortunatovom epose *Život svätého Martina*
post	I 68, 235, 325, 429; IV 1
hinc	I 78, 88, 149, 280, 472; II 162, 179, 222; III 121, 153, 247, 379, 430
dehinc	II 278
rursus	I 155, 299, 345
demum	I 179
inde	I 220, 487; III 296; IV 52, 72, 272
dum	III 74, 209; IV 87
illico	III 97; IV 99
item	III 388
protinus	I 249
nec longo spatio	I 450
interea	I 104; III 405; IV 28

Napríklad na ploche 35 veršov nájdeme v prvej knihe eposu hneď štyri epizódy z Martinovho života uvedené takto:

(Dominique Tardi, *Fortunat. Étude sur un dernier représentant de la poésie latine dans la Gaule mérovingienne*, Paris: Boivin, 1927, 61), pozvanie od franskej aristokracie, aby zastával úlohu dvorného barda (Pietri, *Autobiographie d'un poète chrétien*, 14), diplomatická misia medzi franskou aristokraciou, ktorou ho poverili byzantskí vládcovia Ravenny (Jaroslav Šašel, Il viaggio di Venanzio Fortunato e la sua attività in ordine alla politica bizantina, *Antichità Altoadriatiche* 19 [1981], 359–375), sprostredkovanie komunikácie medzi italskými a franskými biskupmi (Brian Brennan, The Career of Venantius Fortunatus, *Traditio* 41 [1985], 57–58).

13 Michael Roberts, *The Humblest Sparrow The Poetry of Venantius Fortunatus, Ann Arbor: University of Michigan Press,* 2009, 6.

14 Karla Pollmann, Das lateinsche Epos in Spätantike, in: Jörg Rüpke (ed.), *Von Gotters und Menschen erzählen. Formkonstanzen und Funktionswandel moderner Epik,* Stuttgart: Franz Steiner, 2001, 122.

„S úmyslom prekročiť Alpy hneď pustil sa zbojníckym krajom…
Krásnu zem mediolánsku hneď potom návštevou poctil,
kvitnúcim vidiekom šiel a ľúbeznou zeleňou kráčal…
Medzitým vlastnú matku šiel pozbaviť pohanských bludov…
Preto práve tam hľadal si svätec cvičisko nové.“[15]

Ale na ceste bol nielen Martin. Už pri opise uzdravenia svojho zraku na záver básne Fortunatus tvrdí, že sa vtedy k Martinovi náhlil (*properare*).[16] Nešlo teda o všedný pomalý pohyb, ako keď sa niekto prechádza alebo váha, kam sa ďalej vydať. Išlo o náhlenie sa, aby autor čím skôr dosiahol jasný cieľ. Na základe toho by sme mohli celý jeho život metaforicky označiť ako „náhlenie sa“ za Martinom. A rovnako aj jeho epos by sa dal s použitím miernej hyperboly nazvať, pokiaľ ide o obsahovú stránku, „cestou svätého Martina“, a pokiaľ ide o formálnu stránku „putovaním svätého Venantia Fortunata.“ Podľa najlepších tradícií klasickej antickej epiky totiž sám básnik označuje svoju poému v prológu každej zo štyroch kníh za cestu – či už po mori[17] alebo po súši[18] – a na záver celého spisu pridáva veľkolepé *propemtikon* – prosbu k Bohu o úspešné svetové turné hotového diela v rozsahu až 91 veršov:

„Knižočka, jazyk môj ustal, nuž priazeň si získavaj sama.
Najskôr k turonským hradbám svoj obsah pokorne zanes,
do mesta, v ktorom kňaz Martin, má vzácnu ctihodnú hrobku,
vznešenú mohylu, odkiaľ smie na svoj kraj dozerať navždy.
Darca vie, že nie si moja, lež jeho dar k nemu sa vracia.
On sám nech ti dá silu ísť všade a nábožnosť šíriť.
Zájdi ta, hoci sa hanbíš, že zatiaľ si neslávnym dielom.
Odtiaľ ti prichodí vybrať sa na hrad paríziovský.
Kedysi Dionýz viedol ho, Germánus vládne tam teraz.
Ďalej keď vykročíš pešo, hrob Remédov zájdi si uctiť,
takisto svätyňu navštív, kde spočíva zbožný brat Medard.
Ak sa ti podarí zdolať aj veľké barbarské rieky,
mohutný Ister a Rénus, ak dokážeš prebrodiť hladko,
k Auguste pober sa zaraz, kde tečie Virdo a Licha.
Pri kostiach svätej Afry tam pokloň sa, mučenej kruto.
Schodnú ak budeš mať cestu a Bajovar pustí ťa ďalej,
susedným breonským krajom sa krížom cez Alpy vydaj.

15 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* I, 78. 88–89.104.110. Horka, *Venancius Fortunátus: Život svätého Martina*, 67–69.
16 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* IV, 694. *MGH AA* 4/1, 370.
17 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* Prol. 1–28; II, 1–10; III, 1–23. *MGH AA* 4/1, 294–295, 314, 330.
18 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* IV, 1–27. *MGH AA* 4/1, 348.

Najprv územím prejdi, kde rezko sa kľukatí Enus,
potom choď norickým krajom, čo Byrus vlnkami vlaží."[19]

A Fortunatus podobne pokračuje v opise cesty ďalej a posiela svoje dielko od Martina v Tourse až k Martinovi v Ravenne. Svätca i básnika pocit rýchlo ubúdajúceho času v pozemskom živote súri ísť a putovať, lebo nebeské kráľovstvo sa priblížilo (*Mt* 4,17). Motív cesty možno preto jednoznačne označiť za základný princíp, na ktorom autor celú poému vystaval. Autorovi aj svätému Martinovi na zemi ubieha čas, a preto nesmie zastať, ale musí kráčať, kým tu má svetlo (*Jn* 11, 9–10). Ubiehanie cesty v básni, ako postupne predkladá a medituje jednotlivé epizódy Martinovho života, reprezentuje pre Fortunata plynutie času podobne, ako to u Augustína robia ubiehajúce slabiky reči v jeho známom zamyslení o čase vo *Vyznaniach*.[20] Fortunatova báseň o Martinovi je vyjadrením augustínovskej *distentio animae*,[21] v rámci ktorej sa mu z pamäte postupne vynára Martinov život a on ho rozpráva v očakávaní jeho slávneho naplnenia. Básnik potom za to, že svoj vlastný život zasvätil takejto nábožnej činnosti (že šepká, čo v srdci nosí), že jeho *distentio animae* je naplnené Martinom tak, ako bola Martinova duša naplnená Kristom,[22] očakáva a prosí rovnaké slávne naplnenie, aké dostal Martin, aj pre seba (vojsť do slávneho mesta):

„Cez ne krôčikmi zásluh smú vznešené kráľovské deti
zo všetkých národov ľudských vojsť do toho hviezdneho mesta,
kde budú pripočítaní už naveky k občanom stálym.
V kruhu vojvodov slávnych a osôb s najväčším vplyvom,
medzi tým vznešeným ľudom, ba v šľachetnom konzulskom zbore,
sedíš ty, senátor Martin, hneď vedľa prestolu kráľa.
Viera ti poskytla zbrane a vernosť si kráľovnou volal,
za lásku klientskú získal aj vojak výsadu dediť.
Prosím ťa, svoju moc uži a vymôž mi zmazanie viny,
vypočuj ťarbavý jazyk, keď šepká ti, čo v srdci nosí."[23]

Táto Fortunatova *distentio animae* však predstavuje len polovicu celej Augustínovej koncepcie týkajúcej sa času, ako to pozorne vybadal Paul

19 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* IV, 629–647. Horka, *Venancius Fortunátus: Život svätého Martina*, 131–133.
20 Augustin, *conf.* XI, 27, 34–35. *CCL* 27, 211–213.
21 Augustin, *conf.* XI, 29, 39. *CCL* 27, 214.
22 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* II, 440. *MGH AA* 4/1, 328.
23 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* III, 517–526. HORKA, Venancius Fortunátus: Život svätého Martina, 114.

Ricoeur.[24] Sama osebe totiž nedáva zmysel. Ten sa odhalí, až keď náhliaci sa Martin a bežiaci básnik uzrú a dosiahnu svoj nebeský cieľ. Vtedy získajú úplnú *intentio animae,* lebo budú natoľko zaujatí Bohom, že stratia záujem o všetko minulé i budúce. Pri opise Martinovej pozemskej existencie formou cesty sa preto Fortunatus ešte držal Severovej predlohy. Avšak pasáže opisujúce zjavenia nebeských entít sú jeho vlastnými kreáciami. Vždy, keď mu opisovaný dej dal nejakú príležitosť, použil zaužívaný klasický postup pri spracovávaní prozaickej predlohy do epickej poémy, zvaný *commoratio* (zdržanie sa).[25] Na prvý pohľad triviálna veta v Severovom *sujete* tak umožnila básnikovi rozpracovať celú paletu figúr a postupov a sformulovať vlastnú predstavu neba. Fortunatus našiel takúto možnosť napríklad pri pomerne strohom opise toho, ako sa Martinovi zjavili tri svätice: Agnesa, Tekla a Mária a rozprávali sa s ním.[26] Autor vytušil, že opis výzoru svätíc, ktorý Martin poskytol Severovi a Gálovi, je vhodnou príležitosťou na to, aby čitateľovi alebo poslucháčovi predstavil, ako si on sám predstavuje nebo. Preto sa plynutie príbehu náhle zastavuje, a Fortunatus ponúka svoj opis Panny Márie:

„Tebe v nadzemskom jase sa zjavila Mária skvostná,
posvätný Pánov chrám si videl kráľovsky žiariť,
ženícha svadobné lôžko, čo všetko prevýši krásou,
zložené z kameňov drahých a zdobené purpurom, zlatom.
Aký je jaspis jej nôh a topás spanilých bokov?
Akéže prstene krášlia driek prstov zeleným leskom?
Zdobí jej pravú ruku snáď náramok hyacintový?
Koľkože briliantov vzácnych sa vo svetle z opasku blyští?
Ktoré leštené šperky má votkané do skvostnej róby?
Ako sa na pleciach plášťa jej chryzopras s berylom strieda?
Rozlieva náhrdelník jas červený po štíhlom krku?
Vo vkusnom účese možno má stužku ametystovú
s výjavmi vyšívanými a v ušiach pečate biele.
Vari jej diadém leskne sa pestrými farbami sviežo?“[27]

Všetky ďalšie opisy svätcov: Hilára, Petra a Pavla sú rovnako statické. Pre pochopenie Fortunatovho stvárnenia svätcov a svätíc je dôležité uviesť, že v mladosti mal kontakt s Akvileou, kde končila Jantárová cesta. Toto mesto

24 Paul Ricoeur, *Čas a vyprávění*, I. *Zápletka a historické vyprávění*, Praha: OIKOYMENH, 2001, 51.
25 Roberts, *The Humblest Sparrow,* 202.
26 Sulpicius Severus, *Dial.* II, 13, 5. *CSEL* 1, 196.
27 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* III, 455–472. *MGH AA* 4/1, 345.

ho navždy poznamenalo svojou chýrnou šperkárskou tradíciou.[28] Jeho láska k drahokamom a iným krásnym šperkom sa ešte umocnila v cisárskej Ravenne, keď uvidel mozaiky cisárovnej Teodory a jej suity, ako aj ďalšie nádherné výjavy, ktoré dodnes zdobia ravennské chrámy.[29] Ligotavé žiarivé kamene rôznych farieb mu učarovali tak, že sa ako červená niť tiahnu celým jeho dielom. Tento *the jeweled style*, ako ho príznačne pomenoval Michael Roberts,[30] je cítiť z jeho poézie všade a vložil ho aj do svojho eposu o Martinovi. Kombinácia nevzhľadného, chudobného Martina[31] a šperkov sa môže zdať na prvý pohľad nevhodná či poburujúca. Ale Fortunatus si dáva pozor, aby svoje drahokamové kreácie pridával svätcom až pri opise večnej slávy ako nebeskú odmenu za ich pozemskú chudobu a charitu.[32] Z tohto pohľadu je pochopiteľné, že pre nedostatok iných obrazných prostriedkov na opis nebeskej slávy, krásy a blaženosti použil to najkrajšie, čo si pamätal z života v Akvilei a Ravenne, a čo mu v Galii zrejme veľmi chýbalo a najviac pripomínalo domov: majstrovsky opracované brilianty odborne osadené do nádherných šperkov.

Uvedený opis Panny Márie pochádza z tretej knihy Fortunatovej básne. Druhá, tretia a štvrtá kniha sa navyše zhodne končia triumfálnym vyvrcholením básne v Martinovej apoteóze do Kristovej večnosti v nebeskej sláve.[33] Je to príznačné, lebo celá báseň začína Kristovým výstupom z pekla do neba, pri ktorom so sebou berie aj vykúpených ľudí a každá ďalšia kniha končí videním Martina v nebi. Nanebovstúpenie teda tvorí inkluzívny rámec celého eposu.

Fortunatove vlastné epilógy sa teda výrazne líšia od zvyšku diela formou i obsahom. Neobsahujú zmeny miesta typické pre celú báseň, nie sú zostavené do kľúčového formátu cesty. Sú statické a ich dej sa v rámci rozprávania nijako nevyvíja, ani nemení. Fortunatus pri nich používa jednoduché, hoci veľkolepo koncipované básnické *ekfrázy*.[34] Tieto epilógy sú

28 Valnea Scrinari, Aquileia, in: Ranuccio Bianchi Bandinelli (ed.), *Enciclopedia dell'Arte Antica 1 (A-Bar)*. Roma: Istituto della Enciclopedia Italiana, 1985, 511–520.

29 Sylvie Labarre, *Continuity and discontinuity of Space in Venantius Fortunatus*, s. 2, [online], [18. jún 2019], dostupné z: www.academia.edu/24837889.

30 Michael Roberts, *The jeweled Style. Poetry and Poetics in Late Antiquity,* New York: Cornell University Press, 1989, 142.

31 Sulpicius Severus, *v. Mart.* 9, 3. *CSEL* 1, 119: „Nonnulli ex episcopis impie repugnabant …dicentes (Martinum) indignum esse episcopatu hominem vultu despicabilem, veste sordidum, crine deformem."

32 Roberts, *The Humblest Sparrow,* 195.

33 Luce Pietri, Venance Fortunat et ses commanditaires: Un poète italien dans la société gallo – franque, *Settimane di studio del Centro Italiano di studi sull' – alto medioevo* 39 (1992), 752–753.

34 Roberts, *The Humblest Sparrow,* 234.

vyskladané tak, ako sú vyskladané majestátne mozaiky na stenách ravennských bazilík.[35] Je možné, ba dokonca pravdepodobné, že si Fortunatus pri týchto opisoch predstavoval skvostné vyobrazenia neba zo svojej vlasti.[36] Ku koncu jednotlivých kníh sa tak celý dej akcelerovaný témou cesty spomalí a doslova zamrzne v efekte záverečnej triumfálnej nebeskej scény. Akoby sa v týchto pasážach napĺňal vzdych z Goetheho Fausta: „Postoj chvíľa, si taká krásna."[37] Diabol nútil Fausta, aby taktéto ocenenie dal nejakému momentu v pozemskej časnosti a zabudol preň na večnosť. Fortunatus tento status pripisuje len svätcom v nebi, pretože tam sa už čas, ani priestor, ani protagonisti poémy nepohybujú. Tam už jednoducho nie je kam ísť. Už nie je miesto pre *distensio*, lebo tu vládne absolútne *intentio animae*.

Nečudo, že pri takejto vízii neba: všetkého žiarivého, krásneho, farebného a pokojného, dotyk tohoto nebeského svetla, ktorým Martin uzdravil Fortunatov zrak,[38] provokoval básnika náhliť sa po svojej životnej ceste, ktorá je alegoricky spodobnená tvorbou básne na Martinovu počesť. V porovnaním s týmto nehybným cieľom svojho života pokladal už Fortunatus v zhode s apoštolom Pavlom všetko ostatné, a najmä seba samého, za biedu a úbohosť (*Flp* 3,8):

„Teraz sa ku veľkým svetlám ja temný pridávam drzo,
najmenší z najmenších skúšam o najväčšom povedať najviac.
Vždy sa však pri chôdzi potknem a skomolím všetko, čo poviem,
škriabem len podradné verše, keď snažím sa voľačo zložiť.
Odpusť mi preto, prosím, že chválim ťa jazykom hriešnym,
nado mnou ľútosti hodným sa zľutuj v ľútosti svojej.
Keď príde na vzletnom tróne raz tento svet posúdiť vladár,
pamätaj, že si náš prečin máš z pamäti úplne vytrieť.
Vtedy už pred Pánom zostaň len mojím zástancom dobrým,
sám som si nakopil viny, tvoj príhovor nech mi ich zmaže.
Pred tebou, vznešený patrón, dnes skláňam sa pokorne, aby
dúfať smel v spasenie biednych, kus nádeje Fortunátovej."[39]

35 Sylvie Labarre, Variations poétiques sur la *Vie de saint Martin*: du réalisme à l'abstraction, *Annales Latini Montium Arvernorum* 24 (1998), 106–107.
36 Labarre, *Continuity and Discontinuity*, 7.
37 Johann Wolfgang Goethe, *Faust* II, 11582: *„Verweile doch! du bist so schön!"* in: Johann Wolfgang Goethe, *Faust. Die Tragödie erster und zweiter Teil*, Berlin: Karl-Maria Guth, 2015, 401.
38 Fortunata vyliečil olej z lampy umiestnenej pod Martinovým obrazom. Venantius Fortunatus, *V. S. M.* IV, 689–700. *MGH AA* 4/1, 370.
39 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* II, 468–482. *MGH AA* 4/1, 329.

Tieto verše zároveň odhaľujú zásadnú inováciu, ktorú epický žáner dovtedy veľmi nepoznal. Fortunatus vnáša do epiky silné osobné, možno až intímne, zameranie.[40] Zatiaľ čo v klasickej epike sa dostával básnik do 1. osoby iba vtedy, keď žiadal Múzu o inšpiráciu, aby bol objektívny, Fortunatus v *Živote svätého Martina* nájde priestor pre celý rad faktov z vlastného života: do písania sa pustil preto, že ho o to požiadali Radegunda s Agnesou,[41] svojím spisom ďakuje Martinovi za svoje uzdravenie,[42] prosí svätca, aby sa zaňho prihovoril a Boh mu na jeho príhovor odpustil hriechy,[43] a napokon zveruje epos svojim priateľom.[44] Autor sa tak stáva jedným z protagonistov deja, čím posúva epickú skladbu takmer do pozície príležitostnej poézie, čo je rozhodne inovatívny prístup v tomto žánri.[45] Epický hrdina Martin už nie je nahliadaný striktne objektívne, očami inšpirujúcej Múzy. Fortunatov pohľad je subjektívny. Martin je videný očami autora, je delimitovaný jeho osobným vzťahom k hrdinovi. Fortunatus hovorí o Martinovi vo vlastnom mene. Nedopovedá vecne na otázku: „Kým bol Martin?" Odpovedá osobne na otázku: „Kým je pre mňa Martin?" Akoby svojím eposom hovoril: „Tu mi Martinovo svetlo darovalo čas, ktorý musím využiť, aby som potom, keď sa čas preklopí do bezčasia, mal už len číre svetlo, aké má aj Martin." Táto lyrická výpožička v epickom žánri umožňuje autorovi vstúpiť osobne do Martinovho života, ktorý s ním zdieľa na zemi, aby mohol získať účasť aj na jeho sláve v nebi. Tak sa svätec na zemi stáva inkarnáciou živého Krista.

Zoznam použitej literatúry:

Brian Brennan, The Career of Venantius Fortunatus, *Traditio* 41 (1985), 49–78, ISSN 0362-1529.

Johann Wolfgang Goethe, *Faust. Die Tragödie erster und zweiter Teil,* Berlin: Karl-Maria Guth, 2015. 430 s., ISBN 978-3-843-07721-7.

Karl Halm (ed.), *Sulpicii Severi libri qui supersunt. Corpus Scriptorum Ecclesiaticorum Latinorum 1,* Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2013, ISBN 978-3-7001-7483-7.

Róbert Horka, Svätý Martin a jeho trojjediný život, in: Róbert Horka (ed.), *Venancius Fortunátus: Život svätého Martina. Z latinského ori-*

40 Pollmann, Das lateinsche Epos in Spätantike, 121.
41 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* I, 29. *MGH AA* 4/1, 295.
42 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* IV, 700. *MGH AA* 4/1, 370.
43 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* II, 480. *MGH AA* 4/1, 329.
44 Venantius Fortunatus, *V. S. M.* IV, 702. *MGH AA* 4/1, 370.
45 Marc Reydellet, Venance Fortunat et l'esthétique du style, in: Michael Sot (ed.), *Haut Moyen-Age: Culture, éducation et société*, Paris: La Garenne-Colombes, 1990, 69.

ginálu preložil a úvodnú štúdiu napísal Róbert Horka, Bratislava: RKCMBF UK, 2019, 18–58, ISBN 978-80-88696-77-3.

Richard Klein, Die Praefatio der Martinsvita des Sulpicius Severus, *Der altsprachliche Unterricht* 31 (1988), 5–32, ISSN 0002-6670.

Richard Koebner, *Venantius Fortunatus. Seine Persönlichkeit und seine Stellung in der geistigen Kultur des Merowingerreiches,* Leipzig: Teubner, 1915. 149 s., ISBN 978-3-806-70120-3.

Sylvie Labarre, *Continuity and discontinuity of Space in Venantius Fortunatus*, 8 s. Príspevok z konferencie: „New aproaches to Venantius Fortunatus: *International Medieval Congress*, Leeds, 6–11. July 2015" [online], [18. jún 2019], dostupné z: www.academia.edu/24837889.

Sylvie Labarre, *Le manteau partagé: Deux métamorphoses poétiques de la Vie de saint Martin chez Paulin de Périgueux (Ve s.) et Venance Fortunat (VIe s.)*, Paris: Institut d'Études Augustiniennes, 1998, 292 s., ISBN 978-2-851-21171-2.

Sylvie Labarre, Variations poétiques sur la *Vie de saint Martin*: du réalisme à l'abstraction, *Annales Latini Montium Arvernorum* 24 (1998), 89–105, ISSN 0154-5868.

Friedrich Leo (ed.), *Venanti Honori Clementiani Fortunati presbyteri Italici Opera poetica. Monumenta Germaniae Historica. Auctores Antiquissimi 4, pars 1*, Berlin: Weidmann, 1981, 428 s., ISBN 978-3-447-17387-2.

Miloš Lichner (ed.), *Sulpicius Severus: Život svätého Martina z Tours,* Bratislava: Dobrá kniha, 2019, 203 s., ISBN 978-80-8191-189-7.

Martyrologium Romanum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, Roma: Libreria Editrice Vaticana, 2004, 773 s., ISBN 978-88-209-7210-3.

Paulinus Petricordiae, Vita sancti Martini, in: Michael Petschenig, Karl Schenkl et al. (eds.), *Poetae Christiani minores pars I. Corpus Scriptorum Ecclesiaticorum Latinorum 16*, Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2012, 17–159, ISBN 978-3-7001-7327-4.

Luce Pietri, Autobiographie d'un poète chrétien: Venance Fortunat, un émigré en terre d'exil ou un immigré parfaitement intégré?, *Camenae* 11 (2012), 13–24, ISSN 2102-5541.

Luce Pietri, Venance Fortunat et ses commanditaires: Un poète italien dans la société gallo – franque, *Settimane di studio del Centro Italiano di studi sull' – alto medioevo* 39 (1992), 729–754, ISSN 0528-5666.

Karla Pollmann, *The baptized Muse: Early Christian Poetry as Cultural Authority*, Oxford: Oxford University Press, 2017, 269 s., ISBN 978-0-19-872648-7.

Karla Pollmann, Das lateinische Epos in Spätantike, in: Jörg Rüpke (ed.), *Von Gotters und Menschen erzählen. Formkonstanzen und Funktionswandel moderner Epik*, Stuttgart: Franz Steiner, 2001, 93–129, ISBN 978-3-515-07851-1.

Solange Quesnel (ed.), *Venance Fortunat: Vie de Saint Martin. Collection des universités de France Série Latine 336*, Paris: Les Belles Lettres, 1996, xcvi+178 s., ISBN 978-2-2510-1396-1.

Marc Reydellet, Venance Fortunat et l'esthétique du style, in: Michael Sot (ed.), *Haut Moyen-Age: Culture, éducation et société,* Paris: La Garenne-Colombes, 1990, 69–77, ISBN 978-2-738-80089-3.

Paul Ricoeur, *Čas a vyprávění*, I. *Zápletka a historické vyprávění*, Praha: OIKOYMENH, 2001, 319 s., ISBN 978-80-7298-017-3.

Michael Roberts, *The Humblest Sparrow. The Poetry of Venantius Fortunatus*, Ann Arbor: University of Michigan Press, 2009, 376 s., ISBN 978-0-472-02520-6.

Michael Roberts, *The jeweled Style. Poetry and Poetics in Late Antiquity*, Ithaca: Cornell University Press, 1989, xiii+182 s., ISBN 978-0-8014-2265-5.

Valnea Scrinari, Aquileia, in: Ranuccio Bianchi Bandinelli (ed.), *Enciclopedia dell'Arte Antica 1 (A-Bar)*, Roma: Istituto della Enciclopedia Italiana, 1985, xix+984 s., ISBN 256-0-846-21754-6.

Jaroslav Šašel, Il viaggio di Venanzio Fortunato e la sua attività in ordine alla politica bizantina, *Antichità Altoadriatiche* 19 (1981), 359–375, ISSN 1972-9758.

Dominique Tardi, *Fortunat. Étude sur un dernier représentant de la poésie latine dans la Gaule mérovingienne*, Paris: Boivin, 1927, xvi+228 s., Sine ISBN.

Lucas Verheijen (ed.), *Aurelii Augustini Confessionum libri XIII. Corpus Christianorum Series Latina 27*, Brepols: Trunhout, 1981, xcl+297 s., ISBN 978-2-503-00271-2.

Georg Weitz (ed.), *Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Langobardicarum et Italicarum 1. Saec. VI–IX*, Hannover: Hahn, 1878, 636 s., ISBN 978-3-447-17078-9.